

Che Guavera yenildi mi?

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

12 Mart 1971 sularında dağlara çıkan gerillalardan birisinin 'günce'si ele geçmişti. Aylarca bin bir meşakkate katlanan 'devrimci', defterine, yakınlıkla, aşağı yukarı, 'dünyanın en sefil gerillaları biziz' anlamında bir şeyler yazmıştı. Defter de bu itiraf da bir

kuşağın hafızasına kazıldı kaldı. O yıllar 1968 olaylarının doruğa çıktığı dönemdi. İnsanlar Castro-Che Guavera etkisi altında ellerine silahları alıp devrimciliğe başlıyordu. Öte taraftan da yıllarını devrimlere, direniş hareketlerine, iç savaşlara katılmaya vermiş Andre Malraux gibi birisi bu işin bir hayalden öteye gitmeyeceğini söylüyordu. Devletlerin artık tankları var, ve tanklara karşı gelinmez diyordu Malraux.

Şimdi, Che Guavera'nın, Küba devriminin ardından, hem devrim konusundaki tezlerini sınamak hem de devrimi bütün Üçüncü Dünya'ya yaymak için ülkesini terk ederek katıldığı bir hareketin notlarını içeren, bir açıdan bizde ele geçmiş defteri anımsatan günceyi yayımlandı. Kongo'da savaşırken yazdığı izlenimleri okumak insanda karmaşık

duygular uyandırıyor.

Che Guavera, Afrika'nın ortasındaki Kongo'da başarısız oluyor ve çekilmek zorunda kalıyor. Fidel'le uzun yazışmaları, ondan maddi talepleri (kadınların ve viskilerin de sözü ediliyor), devrime dönük düşünceleri var bu henüz yayımlanmış güncede. Ama Guavera daha çok köylülerin kendilerine nasıl her geçen gün daha da büyüyen bir nefretle yaklaştığını, nasıl birlikte olduğu yerel liderlerin teker teker koptuğunu anlatıyor.

Gene de içini yakan şey, yenilginin kendisinden çok arkasındaki insani boyut. Bu çekilişin Kongolu yoldaşlarının gözündeki anlamının kendisi için alçaltıcı olduğunu vurguluyor. Sonunda her bu türden muhasebedeki kaçınılmaz soru geliyor ortaya:

"Ben artık kimdim?" Fidel'e yazdığı veda mektubundan sonra 'yerliler' tarafından başka bir dünyadan gelmiş, hatta Küba'nın kendine özgü sorunlarından kopmuş, Kongo'da mücadeleyi sürdürmesi beklenirken kalmak fedakârlığında bile bulunamayan birisi olarak görüldüğünü yazıyor. Son saatlerini bu düşünceler arasında 'yalnız ve karmakarışık' geçirdiğini belirtiyor. Şimdi, bu başarısızlık ve bilinen başarılarla birlikte düşünerek sorulması gereken sorudur: Guavera yenildi mi:

Bir açıdan bakılırsa evet, yenildi. Guavera, sonunda hayatını yitirdi. Devrim kavramı ortada kalmadı. Onun kavgasına katılmış Regis Debray, devrim düşüncesinin bir 'anavatan' olmadığını, enternasyonalizm düşüncesinin yıkıldığını ve milliyetçiliğin ayrışma üstüne kurulu anlayışının kazandığını yazdı. Buna mukabil bir efsane Guavera. O zaman yeniden sormak gerekir: yenildi mi Guavera?

Eğer meselelerin somutluğunu değil, ardındaki düşüncenin soyutluğunu ülkü edinmişlerdenseniz yenilmedi. Çünkü, Guavera, daha iyi bir dünya ütopyasının peşindeydi. Tarafsızlığı değil taraf olmayı seçiyordu. Eleştirelliğin değil eylemin yanındaydı. Tarihi izleyen değil yapan olmak istiyordu. İnsanlığın evrensel onur duygusunu vurguluyordu yaptıklarıyla. Guavera bir ideolojinin değil adım atan adam ülküsünün simgesidir.

Guavera, bu nitelikleriyle, artık 'çağdaş mitolojiler'imizin bir parçası. Ona, ateşi çalıp bize getiren Prometheus'a ilkçağ insanların baktığı gibi bakıyoruz. Her efsanede olduğu gibi, gerçeğinden soyutlanmış, simgeleşmiş bir Guavera var karşımızda. İzlediğimiz, gerçek Guavera değil, yeryüzünde 'gerçekten' yaşamış bir mitoloji kahramanıdır.

Adıyla anılıp sadece Che denmesi bundandır!